

Διονύσιος Σολωμός ‘Ο Ποιητὴς τῆς ‘Ελευθερίας

‘Ημέρα μνήμης τοῦ Ἐθνικοῦ μας Ποιητῆ Διονυσίου Σολωμοῦ εἶναι ἡ 9^η Φεβρουαρίου κάθε ἔτους. Τὴν ἡμερομηνία αὐτὴ τοῦ ἔτους 1857, ὁ Διονύσιος Σολωμός, σὲ ἡλικία 59 ἐτῶν, ἀπεβίωσε στὴν Κέρκυρα. Πένθησε κλῆρος καὶ λαός. Ἡ Ἰόνια Βουλὴ διέκοψε τὴ συνεδρίασή της, ἔκλεισε τὸ θέατρο, καὶ ὁ Δῆμος ἀποφάσισε τὴ διακοπὴ ἐορτῶν καὶ θεαμάτων τῶν Ἀπόκρεω μέχρι τῆς ταφῆς. Ἡ εἶδηση τοῦ θανάτου συγκίνησε τὸ Πανελλήνιο καὶ στὴν Εὐρώπῃ ἠύπησε τοὺς παλαιούς φίλους τοῦ Ποιητῆ. Ὁ λαὸς θρήνησε τὸν Ὑμνητὴ καὶ «ψάλτη» τῆς Ἐλευθερίας. Ἦταν ἐκεῖνος πού «μὲς στὸ Ἅγιο Βῆμα τῆς ψυχῆς», ὅσο ζοῦσε, οἰκοδομοῦσε τὴν ἀληθινὴ Ἑλλάδα, κάνοντας πράξη τὸ παράγγελμά του: «Κλῆϊσε μέσα στὴν ψυχὴ σου τὴν Ἑλλάδα καὶ θὰ αισθανθῆς νὰ λαχταρίζῃ ἐντός σου κάθε εἶδος μεγαλείου». Κι ἔγινε ὁ Διονύσιος Σολωμός ὁ «γενάρχης τοῦ νεοελληνικοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ», ὅπως τὸν ἀποκαλεῖ ὁ Ὀδυσσεὺς Ἑλύτης.

Ἔνας ἐθνομάρτυρας πέθαινε τὸ 1798, ὁ Ρήγας Φεραῖος, καὶ τὸν

Ἡμέρα μνήμης τοῦ Ἐθνικοῦ μας Ποιητῆ Διονυσίου Σολωμοῦ εἶναι ἡ 9^η Φεβρουαρίου κάθε ἔτους. Τὴν ἡμερομηνία αὐτὴ τοῦ ἔτους 1857, ὁ Διονύσιος Σολωμός, σὲ ἡλικία 59 ἐτῶν, ἀπεβίωσε στὴν Κέρκυρα.

ἴδιο χρόνο ἓνας ἔθνικὸς Ποιητὴς γεννιόταν στὴ Ζάκυνθο. Παιδὶ τοῦ ἡλικιωμένου κόντε Νικολάου Σολωμοῦ καὶ τῆς νεαρῆς κοπέλλας τοῦ Ἰαοῦ Ἀγγελικῆς Νίκη, ὁ Διονύσιος ἔμαθε τὰ πρῶτα γράμματα στὸ νησί του, καὶ τὰ πρῶτα ἐλληνικὰ μὴ λαϊκὰ κείμενα πού γνώριζε ἦταν λόγια ἐκκλησιαστικά, προσευχὲς καὶ ὕμνοι. Σὲ ἡλικία δέκα ἐτῶν, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Ἰταλὸ δάσκαλό του, ἱερωμένο Don Santo Rossi, σπουδάζει στὴν Ἰταλία ἐπὶ μία δεκαετία στὸ Λύκειο τῆς Κρεμόνας καὶ στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Παβίας Κλασικὴ (Ἑλληνικὴ-Λατινικὴ) Φιλολογία, Ἰταλικὴ Φιλολογία καὶ μαθήματα Νομικῆς. Τὸ 1818,

ἀφήνοντας στὴν Ἰταλία δεσμοὺς φιλίας καὶ νεότητος, εὐθυμὸς, εὐσυγκίνητος, πλούσιος, γεμάτος νοσταλγία, ἐπιστρέφει στὴν πατρίδα του πλουτισμένος ἀπὸ τὸ ἄθος τῆς ἰταλικῆς σοφίας καὶ γίνεται τὸ κέντρο τῆς πνευματικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς τῆς Ζακύνθου.

Μιλεῖ θαυμάσια τὴν ἰταλική, σχεδιάζει καὶ γράφει ποιήματα στὴν ξένη γλώσσα. Ἀπὸ παιδὶ αισθάνθηκε τὰ πρῶτα ὀρμήματα τῆς φιλελεύθερης ψυχῆς του πρὸς τὴν ποίηση καὶ πρωτάκουσε τὴ μυστηριώδη φωνὴ τῆς φύσης νὰ τὸν καλεῖ, γιὰ νὰ γίνῃ ὁ καλύτερος ἑρμηνευτὴς της. Παρόμοια κι ὁ νοῦς του ἄνοιξε πρὸς τὰ κάλ-

Ὁ λαὸς θρήνησε τὸν Ὑμνητὴ καὶ «ψάλτη» τῆς Ἐλευθερίας. Ἦταν ἐκεῖνος πού «μὲς στὸ Ἅγιο Βῆμα τῆς ψυχῆς», ὅσο ζοῦσε, οἰκοδομοῦσε τὴν ἀληθινὴ Ἑλλάδα, κάνοντας πράξη τὸ παράγγελμά του: «Κλῆϊσε μέσα στὴν ψυχὴ σου τὴν Ἑλλάδα καὶ θὰ αισθανθῆς νὰ λαχταρίζῃ ἐντός σου κάθε εἶδος μεγαλείου». Κι ἔγινε ὁ Διονύσιος Σολωμός ὁ «γενάρχης τοῦ νεοελληνικοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ», ὅπως τὸν ἀποκαλεῖ ὁ Ὀδυσσεὺς Ἑλύτης.

λη της Τέχνης. Ἀλλὰ διστάζει νὰ γράψει στὴν Ἑλληνική. Δὲν τὴ διδάχτηκε ποτὲ συστηματικά.

Κι ὅμως, ῥέει μέσα του ὁ ρυθμὸς τῆς μητρικῆς-ῥαικῆς γλώσσας, καὶ γράφει τὰ πρῶτα δροσερόρηνα ἑλληνικὰ ποιήματα, ὅπως τὴν «Ξανθοῦλα», τὴν «Ἀγνώριστη», τὴν «Ἀνθοῦλα»... Μὲ τὴν ἐνθάρρυνση τοῦ Σπύρου Τρικούπη μελετᾷ δημοτικὴ ποίηση, κρητικὴ λογοτεχνία, Χριστόπουλο, κι ἀκούει τὴν ἑλληνικὴ γλώσσα ποὺ ἀντιληθεῖ ὀλοζώ- ντανη γύρω του. «Μήγαρις ἔχω ἄλλο στοὺ νοῦ μου πάρει ἐλευ- θερία καὶ γλώσσα», ὁμοιολεγεῖ στὸν «Διάλογό» του. Θέλει νὰ ὑποταχθεῖ πρῶτα στὴ γλώσσα τοῦ λαοῦ, γιὰ νὰ τὴν ὑποτάξει μὲ τὴ σειρά του καὶ νὰ ἐκφράσει τὸν πλοῦτο τῶν ιδεῶν του. Ἀγωνίζεται νὰ διαμορφώσει λογοτεχνικὴ γλώσσα. Καὶ τὸ κατόρθωσε τό- σο, ὥστε νὰ γράφει ὁ φίλος του Πολλυῆς: «Τὰ στενὰ ὄρια τῆς κοινῆς μας γλώσσας ἀνέβασε στὰ ὕψη τῶν ιδεῶν του». Μελε- τοῦσε ἐξάλλου τὴν Ἀγία Γραφή, τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ γνώριζε ὕμνογραφικὰ κείμενα τῆς Ὁρθοδοξίας. Τοῦ ἄρεσε νὰ ἀποστηθίζει τοὺς Ψαλμοὺς, τὸν Ἱερεμία καὶ τὸν Ἰώβ, νὰ ψάλλει ἐκκλησιαστικοὺς ποιητές, ὅπως τὸν Ἰωάννη Δαμασκηνό καὶ τὸν Κοσμᾶ Μαΐουμᾶ. Τὸν διακατεῖχε βαθιὰ θρησκευτικὴ πίστη καὶ δογ- ματικὴ προσήλωση.

Ἐν τῷ μεταξύ ξεσηπῆ ἡ Ἑλλη- νικὴ Ἐπανάσταση. Βροντοῦν τὰ καρυοφίλια στὸν Μοριᾶ, ἀπένα- ντι ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο, κι ἕνας ἔρω- τας ἐλευθερίας δονεῖ τὴν καρδιὰ τοῦ Ποιητῆ. Δὲν εἶναι καιρὸς γιὰ στικουργικὰ παιχνίδια, ἐρωτικὰ καὶ σάτιρες. Πνεῦμα φιλελευθε- ρο ὁ Σολωμὸς, διδάχθηκε στὴν Ἱταλία τὶς ιδέες τῆς ἐλευθερίας, κι ἡ Ἑλληνικὴ ἱστορία ξαφνικὰ ἔγινε κίνητρο, γιὰ νὰ μεταβάλει ὁ Ποιητὴς τὴν πένα του σὲ σπαθί.

Καὶ γράφει τὸν «Ὑμνον εἰς τὴν Ἐλευθερίαν» μέσα σ' ἓνα μῆνα – κατὰ τὸ τρίτο ἔτος τοῦ Ἀγῶνα (1823), ὅταν ἔζησε τὸν παλμὸ καὶ τὴν ἀγωνία τοῦ ἐπαναστατημέ- νου Ἑθνους. Τὴ δόξα τῆς Τριπο- λιτσᾶς, τὴ μάχη τῆς Κορίνθου, τὴν ἀπόκρουση τῶν Τούρκων ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι τὴν παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων, τὰ ναυτικὰ κατορθώματα, τὸ μαρτύριο τοῦ Πατριάρχου καὶ χιλιάδες ἀθῶων

τὸ ἀγκάλιασμά της ἀπ' τὴ θρη- σκεία. Ἄλλοτε παίξει τὴν ἡμερη φλογέρα κι ἄλλοτε τὴν πολεμικὴ σάλπιγγα. Ἡ φωνή της γίνεται κά- που φωνὴ προφήτη καὶ παντοῦ σὰν ὀρμητικὸς χεῖμαρρος χύνει τὴ δύναμη ἢ ἀπλώνει τὴ χάρη της καὶ συμβουλεῖ τοὺς Ἑλληνας νὰ μονοιάσουν ἢ διδάσκει τοὺς ἡγεμόνες τῆς Εὐρώπης τὴν ἀξία ποὺ ἔχει ὁ Σταυρὸς, τὸ σύμβο- λο τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὑπὲρ τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἐνότητας. Ἡ φλο- γερὴ ψυχὴ τοῦ Ποιητῆ ὕμνει τὴν Ἑθνικὴ Ἐλευθερία!

Ζωγραφιὰ ὁ λόγος, τὸ ὕφος ἐνθουσιαστικὸ, ὁ ρυθμὸς ἐπα- ναστατικὸς. Ἡ ψυχὴ, ὁ νοῦς καὶ τὸ πάθος τοῦ Ποιητῆ γιὰ ληυτε- ριὰ χύνεται μέσα στὸν στίχο καὶ συγκλονίζει τὸν ἀναγνώστη. Ὁ Πολλυῆς ὀνόμασε τὸν «Ὑμνο» ὡς «τὸν πρῶτο γνήσιο καρπὸ τῆς ἑλληνικῆς φαντασίας ὕστερα ἀπὸ εἴκοσι αἰῶνες μαρασμοῦ της», καὶ

Θέλει νὰ ὑποταχθεῖ πρῶτα στὴ γλώσσα τοῦ λαοῦ, γιὰ νὰ τὴν ὑποτάξει μὲ τὴ σειρά του καὶ νὰ ἐκφράσει τὸν πλοῦτο τῶν ιδεῶν του. Ἀγωνίζεται νὰ διαμορφώσει λογοτεχνικὴ γλώσσα. Καὶ τὸ κατόρθωσε τόσο, ὥστε νὰ γράφει ὁ φίλος του Πολλυῆς: «Τὰ στενὰ ὄρια τῆς κοινῆς μας γλώσσας ἀνέβασε στὰ ὕψη τῶν ιδεῶν του».

θυμάτων δίπλα στὰ αἵματα χιλιά- δων ἠρώων... Μιὰ βαθιὰ ἐσω- τερικὴ δύναμη τοῦ φτερώνει τὴ φαντασία. Προβάλλει τὴν Ἐλευ- θερία πολεμικὴ καὶ μαχτικὴ. Τὴν ταυτίζει μὲ τὴν Ἑλλάδα ν' ἀνα- σταίνεται ἀπ' τὰ ἱερά κόκκαλα τῶν Ἑλλήνων, μὲ ἀποφασιστι- κότητα νὰ μετρᾷ τὴ γῆ, νὰ κτυπᾷ μὲ τὸ σπαθί, ν' ἀστράφτει ἀπὸ οὐράνιο φῶς, νὰ γίνεται θεϊκὴ μὲ

ὁ Σολωμὸς μὲ θέρη ἐπιθυμεῖ νὰ ἐκδοθεῖ αὐτὴ ἡ σύνθεσή του καὶ νὰ μεταφραστεῖ στὶς εὐρω- παϊκὲς γλώσσες, γιὰ νὰ κινήσει τὴ συμπάθεια τῶν Φιλελλήνων ὑπὲρ τοῦ Ἑθνικοῦ Ἀγῶνα. Ὁ ὕμνος μελοποιήθηκε –καὶ οἱ 158 στροφές– ἀπὸ τὸν μουσικὸ Νι- κόλαο Μάντζαρο, καὶ οἱ πρῶτες στροφές ἀποτελέσαν ἀπὸ τὸ 1863 τὸν Ἑθνικὸ μας Ὑμνο, ποὺ ὅταν

ανακρούεται σκιρτοῦν τὰ σπλάχνα μας.

Κι ὁ Ποιητὴς μας συνεχίζει κατὰ τὰ ἔτη 1863-1828 τὰ ὑψηλὰ συνθέματα, μὲ τὰ ὁποῖα ὑμνεῖ τὴν Ἐπανάσταση, διδάσκει καὶ ἐνθουσιάζει τὸ Ἔθνος. Αὐτῆς τῆς ἐποχῆς ἔργα του εἶναι, ἀνάμεσα σὲ ἄλλα, «Τὸ τραγούδι τοῦ Μπάυρον», γιὰ νὰ ὑμνήσει ὅσους «ἐπράξαν λαμπρά», ὁ «Διάλογος» (πεζό), γιὰ νὰ ἐκφράσει τὴ γλωσσικὴ ἐλευθερία, «Ἡ Γυναίκα τῆς Ζάκυνθος» (πεζό), γιὰ νὰ ἀναδείξει τὴν κοινωνικὴ ἐλευθερία, «Ἡ Φαρμακωμένη» γιὰ νὰ σπηλιτεύσει τὴν κοινωνικὴ καταληλιὰ, ἐνῶ παράλληλα σχεδιάζονται οἱ «Ἐλεύθεροι Πολιορκημένοι» καὶ ὁ «Λάμπρος». Ὁ Ποιητὴς δηλαδὴ τοποθετεῖ τὸν ἑαυτοῦ τοῦ ἀπέναντι στὰ μεγάλα προβλήματα τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς Δικαιοσύνης, τῆς Πολιτικῆς Ἀρετῆς καὶ τῆς Ἐθνικῆς Ἐνότητας. Κοντὰ σ' αὐτά, ἀντιμετωπίζει τὰ μεγάλα ἐπίσης προβλήματα τοῦ Λόγου καὶ τῆς Τέχνης, ἐνῶ μὲ τὴν ἐπιμονὴν του κατορθώνει νὰ συνδυάσει τὴν πιὸ τέλεια μορφή μὲ τὸ πιὸ ὑψηλὸ περιεχόμενο. Ὁριμάζει συνεχῶς μέσα ἀπὸ τοὺς ἀγῶνες τοῦ Ἔθνους του καὶ ἀνοίγει τὰ ποιητικὰ φτερά του μὲ τὴ μελέτη τοῦ γερμανικοῦ ἰδεαλισμοῦ.

Τὸ 1826 ἡ παρατεινόμενη πολιορκία τοῦ Μεσολογγίου καὶ ὁ ἥρωισμὸς τῶν μαχητῶν «ἀντιχτυποῦσε στὴν ψυχὴ τοῦ Ποιητῆ», καθὼς «ἔτρεμε ἡ Ζάκυνθος ἀπ' τὸ κανόνισμα τὸ πολὺ», καὶ «κάποιες γυναῖκες Μεσολογγίτισσες» γύριζαν στοὺς δρόμους τοῦ νησιοῦ του ζητιανεύοντας γιὰ τοὺς πολιορκημένους. Τότε μὲ ἔνταση ξεπήδησε ἀπὸ μέσα του ἡ ἔμπνευση καὶ σχεδίασε (σὲ τρία σχεδιάσματα) τὸ ποίημα πού «ἔμελλε στὸ ἔξῃς νὰ εἶναι τὸ κυριώτερο ἔργο τῆς ζωῆς του». Καὶ μόνο ὁ τίτλος «Ἐλεύθεροι Πολιορκημένοι» εἶναι ἀριστούργημα.

«Σκέψου βαθιὰ καὶ σταθερά (μιά φορὰ καὶ γιὰ πάντα) τὴ φύση τῆς Ἰδέας, πρὶν πραγματοποιήσεις τὸ ποίημα», γράφει σὲ ἕναν ἀπὸ τοὺς Στοχασμοὺς του πού προηγοῦνται τοῦ συνθέματος. «Εἰς αὐτὸ θὰ ἐνσαρκωθεῖ τὸ οὐσιαστικώτερο καὶ ὑψηλότερο περιεχόμενο τῆς ἀληθινῆς ἀνθρώπινης φύσης, ἡ Πατρίδα καὶ ἡ Πίστις». Ὁ τόπος εἶναι τὸ Μεσολόγγι, «τὸ ἀλωνακί», ἀλλὰ οἱ μάχες διεξάγονται στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ Ἀνθρώπου. Ὁ ἄνθρωπος πού νικᾷ μέσα του τὶς ἀντίθετες δυνάμεις εἶναι πάντα ἐλεύθερος. Ἐδῶ ἡ Ἐλευθερία εἶναι Μπτέρα-Θεά, «μεγαλόψυχη στὸν πόνο καὶ στὴ δόξα», ἀθέατη στὸν Ποιητῆ, μὰ ἐκεῖνος ζητᾷ τὴ φωνή της:

« Ἀλλὰ, Θεά, δὲν ἠμπορῶ
ν' ἀκούσω τὴ φωνή σου
κι εὐθὺς ἐγὼ τ' Ἐλληνικοῦ
κόσμου νὰ τὴ χαρίσω;»

Οἱ μαχητὲς πολεμοῦν. Κι ὅμως, «δὲν τοὺς βαραίνει ὁ πόλεμος, ἀλλ' ἔγινε πνοή τους... Δὲν εἶν' ἐμπόδιμα στὶς κορασιὲς νὰ τραγουδοῦν καὶ στὰ παιδιὰ νὰ παίζουν»... «Ἡ φύσις πῆρε τὴ γλυκιὰ καὶ τὴν καλὴν τῆς ὥρα».

Οἱ πολιορκημένοι ὑψώνονται στὴν ἀπόφαση ν' ἀντισταθοῦν καὶ νὰ νικήσουν. Δὲν ἔχει σημασία ἂν ζήσουν, νικήσουν ὑλικά ἢ ἀποκρούσουν τοὺς Τούρκους. Σημασία ἔχει ἡ ἠθικὴ πάλη,

1. *Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψι
Τοῦ σπαθιοῦ τὴν Ἱσομερῆ,
Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψι,
Ποῦ μὲ βία μετράει τὴν γῆ .*
2. *Ἄσπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
Ἐτῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά,
Καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρείωμένη,
Χαίρε, ὦ χαίρε, Ἐλευθεριά!*

ὅπου κατανικεῖται ὁ Πειρασμός. Πειρασμὸς εἶναι ὅ,τι μπορεῖ νὰ πρᾶσει τὸν ἄνθρωπο, ὅπως ἡ ὁμορφιά, οἱ μυρωδιές, τὸ μαγικὸ φεγγαρόφωτο, τὰ λουλούδια, ὁ Ἀπρίλης, ὁ ἔρωτας, ἡ ἄγνωστη πεταλούδα, ἡ ἀέρας τῆς ζωῆς. Ὅλα σὲ καλοῦν νὰ λυγίσεις. «Ὅποιος πεθάνει σήμερα χίλιες φορὲς πεθαίνει». Ὑστερα, «τὰ μάτια ἡ πείνα μαύρισε», ἡ μάννα πῶς νὰ ταῖσει τὰ μικρά της, ὁ ἀγωνιστὴς πῶς νὰ πολεμήσει χωρὶς πολεμοφόδια; Κι ὅμως ἀντέχουν... «Μεγάλιο πρᾶγμα ἡ ὑπομονή»... Ἡ ἴδια ἡ φύση τοῦ ἀνθρώπου ἔχει μέσα της ἀκατάλυτη τὴν ἠθικὴ δύναμη τοῦ Χρέους. Ἀκατάπαυστη ἡ ἐσωτερικὴ πάλη. «Τὰ σπλάχνα τους κι ἡ θάλασσα ποτὲ δὲν ἡσυχάζουν». Καὶ ξεπερνοῦν μία-μία τὶς δυσκολίες, «ἡ θέλησή μου βράχος». Κι ἀκολουθεῖ ἡ Πράξη. Γυναῖκες καὶ παιδιὰ καίνε «τὰ σεμνὰ κρεβάτια», μὴν πέσουν στὰ μολυσμένα χέρια τοῦ τυράννου, «ἀκίνητες, ἀστέναχτες, δίχως νὰ ρίξουν δάκρυ», ἐνῶ οἱ ἄνδρες εἶναι ἔτοιμοι

 Ὁ Σολωμὸς πολεμοῦσε μὲ τὴ γραφίδα του γιὰ τὴν Ἀλήθεια. «Τὸ ἔθνος πρέπει νὰ μάθει νὰ θεωρεῖ ἔθνικὸν ὅ,τι εἶναι ἀληθές». Κι ἄνοιξε δρόμους γιὰ τὴν ἀνάταση τοῦ Ἔθνους μέσα ἀπὸ τὸν πλοῦτο τῆς νέας ἑλληνικῆς ποιητικῆς γλώσσας καὶ τῶν ἰδεολογικῶν κατευθύνσεων ὁ Ἐθνικός μας Ποιητὴς!

«δρόμο να σχίσουν τὰ σπαθιά
κι ἐλεύθεροι νὰ μείνουν
ἐκεῖθε μὲ τοὺς ἀδελφούς,
ἐδῶθε μὲ τὸ χάρο».

Δὲν θὰ πεθάνουν μέσα ἐκεῖ
δειλιάζοντας ἢ συνθηκολογώ-
ντας...

Τολμοῦν τὴν ἥρωικὴ Ἔξο-
δο μὲ δύναμη ψυχῆς μέσα σὲ
ἀτμόσφαιρα χριστιανικῆς πίστης
καὶ θρησκευτικῆς κατάνυξης·
«ὀλοθυτὸς ἀνέβαινε ἡ δέηση,
τὸ λιβάνι». Καὶ σημειώνει πάλι
ὁ Σολωμὸς στὰ ἐνδιάμεσα πεζά
του: «Τὴ νυχτικὴ γαλήνη δὲν τὴν
ἀντίσκοβε μήτε φωνή, μήτε κλά-
ψα, μήτε ἀναστεναγμός· ἤθελεις
πεῖ ὅτι εἶχε παύσει ἡ ζωή».

«Γλυκιὰ καὶ λεύτερη ἡ ψυχὴ σὰ
νὰ ἔτανε βγαλμένη
κι ὑψῶναν μὲ χαμόγελο
τὴν ὄψη τὴ φθαρμένη».

Οἱ ἀγωνιστὲς τοῦ Μεσολογγί-
ου δὲν εἶναι πιά ἄνθρωποι. Ἐξα-
ϋλώνονται. Οἱ μορφές τους θαρ-
ρεῖς καὶ εἶναι ἄσαρκες, διάφεγγες
σὰν πρόσωπα βυζαντινῶν ἁγίων,
κι ἀτενίζουν ψηλὰ πρὸς τὴν ἀλη-
θινὴ πατρίδα τοῦ ἀνθρώπου.
Εἶναι οἱ μάρτυρες μὲ τὸ χαμόγελο
τῆς νίκης, ποὺ ἀληθινὰ δοξάζει
κι ἀθανατίζει τὸν ἄνθρωπο! Οἱ
πολιορκημένοι ἔμειναν Ἐλεύθε-
ροι χάρις στὴν εὐψυχία τους, κι ἡ
ἠθικὴ τους νίκη τοὺς φέρνει πρὸς
τὴν οὐσία τῆς Ἀλήθειας, πρὸς τὸν
Θεό!

Κι ἀγωνίζεται ὁ Ποιητὴς νὰ
ἐναρμονίσει τὴ δημοτικὴ γλῶσσα
καὶ τὰ μέτρα τῶν στίχων του μὲ τὰ
ὑψηλὰ νοήματα τῆς ποίησής του.
Ἐπιδιώκει τὴν ἀριστοτεχνικὴ
τελειότητα, καὶ δὲν ὀλοκληρώνει
τὸ ποίημα ἢ τὰ ποιήματα. Ἔτσι
ἔμειναν θαυμάσια ἀποσπάσματα,
μεγάλῃς πνευματικότητας, καθέ-
να κι ἓνα μικρὸ Σύμπαν.

Ἐκεῖ στὴν Κέρκυρα ἔζησε
ἀπὸ τὸ 1828 μέχρι τοῦ θανάτου
του, ἀνάμεσα σὲ πνευματικούς
ἀνθρώπους μὲ προοδευτικὲς καὶ
φιλελευθέρους ιδέες, μὲ αἰσθητικὴ

κατάρτιση καὶ ἀξιώσεις γιὰ μιὰ
ἀναγέννηση τῆς Νεοελληνικῆς
Γραμματείας. Καὶ δημιουργεῖ
ἐξαιρετὲς συνθέσεις, ὅπως τὸν
«Κρητικὸ», τὸν «Πορφύρα», τὴν
«Ἑλληνίδα Μητέρα»... Ὁ Σο-
λωμὸς πολεμοῦσε μὲ τὴ γρα-
φίδα του γιὰ τὴν Ἀλήθεια. «Τὸ
ἔθνος πρέπει νὰ μάθει νὰ θεω-
ρεῖ ἔθνικὸν ὅ,τι εἶναι ἀληθές».
Κι ἄνοιξε δρόμους γιὰ τὴν ἀνά-
ταση τοῦ Ἔθνους μέσα ἀπὸ τὸν
πλοῦτο τῆς νέας ἐλληνικῆς ποι-
τικῆς γλώσσας καὶ τῶν ἰδεολο-
γικῶν κατευθύνσεων ὁ Ἐθνικὸς
μας Ποιητὴς!

Ἀπέναντι στὸν Σολωμὸ ὁ βρα-
βευμένος μὲ Νόμπελ ποιητὴς μας
Ὀδυσσεὺς Ἐλύτης δοκίμασε δό-
νηση, δέος κι ἀπορία! «Καὶ μόνο
ἡ σκέψη σου μοῦ ἔκαψε ὅλα τὰ
χειρόγραφα», ὁμολογεῖ («Ἐλε-

γεία τῆς Ὁξώπετρας»). Καὶ στὸν
«Μικρὸ Ναυτίλο» γράφει:

«Καὶ ξανὰ ξυπόλητη νὰ βγεῖ
νὰ περπατήσει

Πάνω στὶς πλάκες τοῦ
Μεσολογγίου ἢ Ἐλευθερία
Ἔτσι καθὼς τὴν ἐχαιρέτησε γιὰ
λόγου μας –καλὴ του ἡ ὥρα–
Ὁ ποιητὴς καὶ κάναμε ἀπὸ τότε
Ἀνάσταση».

Ἄλλὰ κυρίως μέσα μας βαθιὰ
ἄς ἀκουσεῖ ὁ ἀντίπαλος τῆς προ-
τροπῆς του στό «Ἄξιον ἔστί»:

«Ὅπου καὶ νὰ σᾶς βρῖσκει
τὸ κακό, ἀδελφοί,
ὅπου καὶ νὰ θολώνει ὁ νοῦς σας,
μνημονεύετε Διονύσιο Σολωμὸ,
καὶ μνημονεύετε Ἀλέξανδρο
Παπαδιαμάντη».

A. K. ΚΟΡΝΑΡΟΥ ΚΑΛΑΜΑΡΑ

